

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מו.

עין משפט נר מצוה

יח א מיי פ"ו מהלכות
מכירה הל' א סג
עשין פ"ב ע"ב ח"מ ס"ג
ר"ב ע"ב א וסעי' ג'
י"ב ב מיי שם הל' ז
ו"פ"ג מהל' ע"ב ע"ב
ושותפין הל' ז' סג שם
טו"ש"ע שם סעי' ט וס'
ק"ב ע"ב א'
י"ב ג טו"ש"ע י"ד ס'
ק"ב ע"ב ז'

לענין רש"י

קונטרס ר"י קונטרס י"ד ר'
לקטש"ו לצידו.

רבינו הגנאל (תוסף)

ליה דקיי"מ לן אקני ליה
מטלטלי אבא מקרקעי גבי
מטלטלי כלומר כיון שגבה
הקרקע זכה במטלטלין
ואין יכול לחזור בו. פי'
תוין שם מקום ומפורש
במסכת נדה (ד' ג' ע"ב)
דאלו רב פפא לתוין
ואמר ליכא צורבא מרובן
הכח דליקבניהו לאפיה
וכו'. מרוב ר' אבא
לעולא דאמר אין מטבע
נעשה חליפין מהא דרני
בתוספתא הוי שהיו חמוריו
התוספתא תובעין אותו
בשוק ואמר לשולחני תן
לי בדינך מעות ואפרנסם
דאלו רב פפא לתוין יפה דינך
וטריטות מעות שיש לי
בבית יש לו מעות בידו
מותרו אין לו אסור דינך
זה ולחלו טריטות הוא
דתינון בתוספתא אוכל
פועל קישות ואפי' בדינך
במחבת אפי' בטריטות ואי
סליקא דעתך דאין מטבע
נעשה חליפין הוה ליה
הלואה ואסור לטול ממנו
טריטות שיהי' יתר מדינך
שנתן לו הדריה אלו רביית.
בפרטות שנינו
כלומר תן לי בדינך מעות.
[מעות] הללו פרוטות הן
בגון אסימון שאין לו
מטבע שקנין כדתנן מעות
הרעות קנות את היפות
ואמרין אין דייקא נמי
מדלא קתני יאני פורע לך
דינך יפה אלא קתני תן לי
בדינך מעות ואני אעלה
לך פיה דינך שפתינן מינה
הלואה אמר ליה תן לי
בדינך מעות ואני אעלה
לך פרוטות יפה דינך
וטריטות. רב אשי אמר
לעולם ברקתני וכיון דאית
ליה מעות שרי נעשה
כאומר לו עד שיבא בני או
עד שאמצא מפתח לדלתה
אג טר לך וכל כי האי
ג' ג' ונתת לי ביד שרי
א"צ"ג דטפי ליה דכי מקח
ומכר דמי ושרי. ת"ש
מהא דתנן בקידושין פ"א
כל הנעשה דמים באחר
וכו' פי' כל דבר שנעשה
דמים לחפץ בגון דינך כסף
שנעשה דמים לטילת כיון
שקובל בעל הטלית את
הדינך והכח בו נתחייב בעל
הדינך בטלית שכבר קנאה
ועמדה בירושתו וכוונתו
בעל הטלית בדינך ש"מ
נעשה זה שהוא מטבע
דינך חליפין וקנה בעל
הדינך את הטלית בחליפין.

א) ע"י בטעה מקובלת כאן
לענין ר"ב י"ב ע"ב הל' דלג'
למק אספקא דיתא הוא
דנפק לאפיה דלמך רבא אקני
ליה וכו' נכח מקרקעי גבי
מטלטלין ע"כ ו"ש מש"ע על
דברי רמב"ם בזה;
ב) נראה ל"ל ר"י ד' ע"ב
ס'.

ונקנינהו נהייה אנב קרקע. ולא אצרייתא פריך כדפיר' רש"י
וי"ל דלדרג פפא פריך אי אמרת בשלמא דלון מטבע
נקנה בחליפין מיירי שיש לו סודר ואין לו קרקע דהשתא לא הוי
עריטילאי אלא אי מטבע נקנה בחליפין ומיירי שאין לו סודר וגם
ז"ל דמיירי צגורן שאינו שלו אכפל

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תנא כולי האי והלא אמר והא עומד
צגורן קתני לאו פרכא היא אלא
מסיק למילתיה דמיירי דלית ליה
קרקע וקשה דלקני ליה המעות
בהודאה כמו שקנה רב מרי מרבא
על ידי הודאמו של אקור צפרק מי
שמת (ב"ב דף קמ"ט). אע"פ שיינו
יודעין שלא היו שלו תחלה וה"ה
צגורן מדקננה רב מרי אע"ג דלא
הוי צר ירושה: **אלא ש"מ דאין**
מטבע נקנה בחליפין. ומ"ד נעשה
חליפין נמי איתומצ דמדלדנו נקנה
כ"ש שלא נעשה ונטר עד הכא כדי
להקשות לתמייה ולכן המתין נמי
עד הכא לומר וכן אמר עולא וכו'
אמר ר' אמי אמר רבי יוחנן משום
ד'הן צרייתא מטבע ליה:

אידי ואידי בפרוטות. פירוש
שולחני נתן לו פרוטות ובעל
הצית משלם לו פרוטות דליכא
עלייהו ז'ורמא ולכן נעשה ונקנה
בחליפין וא"ת ולימא שהשולחני נתן
לו מעות ולא פרוטות וכן נראה
שהרי כרץ ליתן לפועלים ובעל הצית
הקנה לו צקנין סודר הפרוטות
שצביתו וי"ל דנתן לו מעות משמע
דצמניה וז"ל וזת אחמיצ לך דינך
וטריטות: **ולא תני דינך יפה.**
דמשמע דינך טוב וא"ת והיכי ק"ד
דינך טוב והא ממעות שיש לי צביתי
קתני וי"ל דמעות לאו היינו שמו של
המטבע אלא כלומר ממטבעות שיש
לי צבית ואית ספרים דלל גרסי
צביתי מעות שיש לי צביתי:
נעשה באומר לו הלוני עד
שיבא בני או עד שאמצא
המפתח. וא"ת נהי דשרי סאה
בסאה צעד שיבא בני כו' סאה
בסאמים כי הכא שנותן לו טריטות
יותר אסור והוי רביית גמור וי"ל

דהכא אינו נתן לו אותו מטבע עצמו שלקח אלא מין אחר דדמי
למקח וממכר וי"ק כמו שזכר סאה צבאה דרך הלואה צבומר
עד שיבא בני משום דסאה רביית דרננן ה"ר דרך מקח
וממכר אפילו סאה בסאמים מותר צבומר עד שיבא בני:
כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין. לרב
דאמרי' בכליו של קונה ה"פ כיון שזכה זה בעל החפץ צבטבע
נתחייב זה הלוקח צבאונסי חליפין דכל היכא דליתיה דלייה הוא
ואי ל"ג זה שני הכי פירושו כיון שזכה זה המוכר צבטבע נתחייב איהו
לשלם ללוקח החפץ שהוא חליפי המטבע וללוי דלמך בכליו של
מקנה הוי פירושו אפכא דאי גרסינן זה שני הכי קאמר כיון שזכה
זה הלוקח צבטבע נתחייב המוכר ליתן לו חליפין ואי לא גרסינן
זה שני הכי קאמר כיון שזכה הלוקח צבטבע נתחייב הוא צבאונסי
החפץ אי נמי ללוי הוי פי' זה כמו לרב וכיון שזכה זה פי' המוכר
בהנאה שקבל ממנו הלוקח מטבע והדמתן (למק דף ק). המלחין
פריה ללוי הוי פירושו המלחין פריה בהנאת קבלת חמור וכן המלחין
שור צפרה דבסמון: **ש"מ מינה מטבע נעשה חליפין.** ואע"ג
דמעות אינם קונות ה"מ סתמא אלא אי מפרש צבורת חליפין קני איני
אפי' צבמתא כיון דלמךר לו המטבע כדרך להחזיר הסודר קני איני
החליפין וא"ת והלא יאמר נשפיר חטיף בעלייה י"ל דלא שכיח מילתא
שיקנה המעות דרך חליפין דלא שכיח שיתן המוכר חפצו בחליפין
מעות שאינם שוות המקח דדרך חליפין שאינם שוים מעות המקח ולא
גזור רננן כדלמך צבסמון גבי החליף דמי שור צפרה ובקנין סודר
דשכיחא ליכא למיתש שנתא יאמר לו נשפיר חטיף בעלייה דמיון דלא
קייבל המוכר המעות טרמ ומזיל פן יסרב הלוקח ליתן לו המעות:
ופירי

וחזור ואומר. הרי פירות של מעשר שני שלך יהיו מחוללין על
מעות שיש לי צבית ויקנה המעשר הזה את המעות וילא לחולין:
טעמא דלון צידו מעות. דמדקתני ואין צידו מעות ש"מ דלם
היה צידו מעות שם צגורן לא היה אומר לו המנה לעשות כן אלא

המעות הללו היה מוסר למצירו
ומקנה אותם לו צמשיכה: **ופריק.**
וחצירו זה פודה את המעשר: **דחי**
עדיף. שאינה נראית ערמה כל כך
להיפטר מן החומש: **דחוס ליה.**
מצירו נוכחא לגבי מעשר וקרינן ציה
ממעשרו) פירט של אחרים: **נקנינאו**
נהליה אגז קרקע. יתן לו זה בעל מעשר
קרקע צבוקה ועמהן המעות ומשיחוק
זה צבוקה יהיו המעות קניות
ולו צבל מקום שהן דמתן (קדושין דף כו).
נכסים שאין להן אחריות נקנין עם
נכסים שיש להן אחריות צבסך צשטר
וצבוקה וחצירו זה יאמר הרי פירות
הללו מחוללין על מעות שיש לי צביתך
דחי עדיף דהוה ליה נוכחא. והך
קושיא לרב פפא לא מקנינן אלא
אמתויה קא מתמה אמתני: **איפכל**
פנא כו'. דמתסק המנה וטרמ להורות
לנו הלכה צבדין שאינו מצי שיהיה
אדם עומד צגורן ערום אלא לאו
ש"מ צגורן שאינו שלו אכל סודר יש
לו ואפילו הכי הפירות צריך ליתן לו
צמתנה שאין המעות נקנין בחליפין:
ואף רב פפא הדר ציה. ממאי דלמך
מטבע נקנה בחליפין: **ואקנינאו לרב**
שמואל. נהיה הולך לשם כדי שיצא
לו שאינו לא הקנה לו לא היה נותנס
לו מי שהפקדון אכלו שאם יאצדו
צדרך יחזור רב פפא ויתצטע לו:
אגז אסיפא דציה. מפתן צית.
אלמא מדאצטרין ליה לאקניניהו אגז
קרקע ש"מ אין מטבע נקנה בחליפין:
עד סווד. שם מקום: **וכן אמר עולא.**
האי וכן לעיל קאי אפלוגתא דרב ולוי:
סובעין אופו. מעות שזכר ומזונותיהם:
תן לי צדינך מעות. תן לי פרוטות
צבוה דינך והדינך אין עתה צדי
אכל אני אעלה לך עד יום פלוני
יפה דינך וטריטות. קס"ד דינך יפה
היוצא בהוצאה קאמר וטריטות מעה

קטנה: **ואפרנסם.** אעשה לרביית כלומר אסלקם מעלי. כל צורך סיפוק
קרי פרנסה קונדרי"ר צלע"י: **אם יש לו.** צביתו אותן מעות שהוא
אומר: **מוסר.** דכיון דיש לו הוה ליה חליפין דהחליף אלו צאלו
אותן צבציתו צאלו ומחמת דוחקן אחזיל גביה לתת לו טריטות
יותר. ואין כאן משום רביית שהרי אין כאן שכר המתנה שהרי אין
ממתין לו כלום שהרי הוא פורעו מיד דמשמעך את מעות השולחני
נקנה לו הדינך צבציתו בכל מקום שהוא: **ואם לאו אסור.** דכיון
דאין לו הדינך צבציתו אין כאן חליפין אלא כשאר מכר צעלמא
שהוא מתחייב לו הדינך לאותו זמן וטריטות מוסקי לו צבצר
מעותו שמתחייב: **ואי אמר אין מטבע נקנה בחליפין ואין מטבע**
נעשה חליפין. אפילו יש לו נמי אין קניין לו צבמקום שהם שם ואין
זו אלא הלואה ואע"ג דדרך מקח וממכר הוא קי"ל לקמ"ו כללא
דצביתא כל אגר נטר ליה אסור אלא לאו שמע מינה מטבע נעשה
חליפין ונקנה בחליפין דהא הכא תריייהו מטבע מינהו של שולחני
נעשה חליפין ושל בעל הצבית נקנה בחליפין: **אמר ליה.** רבי
צבא לעולא: **דלמא.** מצינת לתרוציניהו לאידי ואידי צין דשולחני
צין דבעל הצבית: **צפרוטות.** מעות של מחושת שהם
עדיין צבל אורה ענין אסימון של כסף: **אמר ליה.** עולא אהן
שפיר תרנת לה ודיקא נמי מדקאמר יפה דינך וטריטות דמשמע
אעלה לך מפרוטות צבצבית שוה דינך וטריטות: **ולא קתני דינך יפה.**
דלישתמע דינך של כסף טוב וטבוע: **רב אשי אמר לעולם צפרוטות.** היא
דקאמרת מדקתני יפה דינך ומינה טעמא לאו משום דנקנה בחליפין
שאפי' המנה עמו צבורת דמים אין כאן רביית דלגר נטר ליה שאפי' הלואה
אם יש לו צביתו מותר לתת לו עודף דהוה ליה הלוני עד שיבא בני: **כל**
הנעשה דמים באחר. משנה היא צבדקדושין (דף כח). וקס"ד דה"ק כל הרגיל
להיות יתן דמים באחר דהיינו מטבע: **כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין.** אם
את המטבע נתחייב בעל המטבע צבל אונסין שיעלבו צבחליפין ממעה אם

א) צ"ב קמט"ו. ב) צ"ב
קד: [ע"ש] צ"ב עו: קנ';
ג) נלעיל מד: לקמן ע"ה.
ד) קדושין כ"ח. ה) וקרקע
סו. ו) דף ק"ג. ז) וקנין
סו. ח) וע"י חוסי' צ"ב
קד: ד"ה אגז. ט) ז"ל
אמר רבי אמי וכן אמר רבה
צב"מ אמר ר' יוחנן. י) ז"ל
ממ"י. יא) וקמן מ"ו.
יב) וע"י חוסי' קדושין כח.
ד"ה כ"ג.

הגהות מהר"י לנרא

אין תוס' ד"ה וקנינאו
כו' אצרייתא פריך. ז"ל
אמתנין פריך:

מוסף רש"י

אגב אסיפא דציה. דביתו.
מפתן צית. דמקנה
לקרקע הוא וקרקע הוא
כך שמעתי ל"א סיפא
דצמשיה סוף ציה. הקנה לא
זית אמת (ב"ב דף ק"ג)
ציהו מקרקע. כדי שיצא
לו והיני דרשאה. ואלו לא
אקנינאו ויהיה לו חוסי'
ליה. דלא ליתניו צבאונסא
דלורחא (צב"מ ב"ב ע"ב)
שקנה לו צבורת הקנה
נימא ציהו ואגזו הקנה
לו המעות צבורת הרשאה
בתוספתא צ"ב (ע"ב) אי
נמי ליה דהחוק הקרקע
והקנה לו המעות כל
מקום שהן (שם ק"ג). נכד
לאפיה. הלך לקראתו. בעד
תוין. שם מקום שהיה
שמה שהבא לו משווי
(ב"ב דף ק"ג). תוין. מקום
בגמ' דה (ל"ג) וכן ע"ה.
ולאשמעין אמת דמסו
קנין זה מפרו לו מטבע.
דכיון דנפק לאפיה שפתינן
דכיה המעות (צב"מ ב"ב ע"ב)
וע"ש חליפין וכו' דרב
מפשינן נמי שלא חטיק
בכח לעלמו. ולא היה דמיון
דכח צבשהיה וכל מאן
דמתעין ליה מן דילא קבלמי
צין לכות מן לחובו. מינה
שמעין דלמח שויה. הכי
מפרש צ"ב (שם ק"ג). כל
הנעשה דמים באחר.
כל סוגיא זו עד מו
צ: כרב ששת מתין לו.
נענין צבדוקשין מת א"ב.
וראה פירוש רש"י שם
ולקח לנאן.

רבינו הגנאל

וחזור ואומר הרי הן
מחוללין על מעות שיש
לי בבית ואי אמרת מטבע
נקנה בחליפין ליקנינן
לחבירה המעות הללו אגב
סודר וליפדוק הפירות של
מעשר שני של זה רבתי
עדיף דהוה ליה נכרי
ואין חייב חומש לפי
שהוא קונה מעשר שני
של חבירו הוא ואינו
פורע לפי שאינו של.
ופריקין דלית ליה סודר
ולא קרקע ומתמיהו וכו'
יגע תנא לקבוע משנה
על אדם יחף מגולה משה
אלא לאו ש"מ אין מטבע
נקנה בחליפין ש"מ. והא
רב פפא דרב היה מהא
סברא דרב פפא הוה ליה
י"ב אפי' זוהי פי' חזויה
ואקנינהו לרב שמואל בר
אחא אגב אסוקפה דביתיה
כי אחא נפק כר פפא
לאפיה עד תוין כי הוי
דליקודו וליקבניהו לוודו
על דלא ייתי ויחזיק
בהדיא אסוקפא א"ה דאקני